

18 APR 2012

Kriminalomsorgen region øst

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
201201988-26

Dato:
16.04.2012

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG OM ENDRINGER I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN MV.

Det vises til brev av 16.01.12, hvor det bes om høringsinstansenes uttalelse innen 16.04.12.

Kriminalomsorgen region øst sendte høringsbrevet ut til alle enheter i regionen med anmodning om å komme med synspunkter til forslaget. Vi har fått svar fra følgende:

- Oslo ND-senter
- Østfold friomsorgskontor
- Bredtveit fengsel
- Halden fengsel

Uttalelsene fra enhetene følger vedlagt.

Kriminalomsorgen region øst har følgende synspunkter til lovforslagene:

3. Myndighet til å utpeke personundersøker:

Vi støtter en lovendring på dette punktet, men viser samtidig til de bemerkninger som fremkommer i brev fra Østfold friomsorgskontor.

4. Myndighet til å beslutte fullbyrding av dom på gjeninnsettelse av reststraff – straffeprosessloven § 455 annet ledd tredje punktum:

Region øst støtter forslaget.

5. Kriminalomsorgens tilgang til taushetsbelagte opplysninger om hemmelig telefonnummer mv. – straffegjennomføringsloven § 7a annet ledd ny bokstav d:

Region øst støtter forslaget.

6. Utvidet bruk av overgangsbolig – straffegjennomføringsloven § 11 nytt femte ledd:

Det heter i høringsnotatet at departementet har åpnet for at domfelte som er dømt til fengsel i inntil ett år, skal gis mulighet til å få innvilget frigang fra første dag. Region øst stiller spørsmål ved hva departementet her mener. Vi er kjent med at dette er foreslått i høring, men har ikke blitt kjent med en forskriftsendring vedrørende frigang.

Region øst viser til sin uttalelse av 12.09.11, hvor vi uttaler at vi primært er imot frigang fra første dag. Vi ønsker imidlertid å påpeke at dersom det skal gis mulighet for direkte innsettelse i overgangsbolig, må et tiltak som frigang fra første dag være på plass.

I forslag til ny lovtekst § 11 nytt femte ledd, heter det at *Kriminalomsorgen skal vurdere om domfelte kan settes direkte inn i overgangsbolig dersom det er idømt fengselsstraff på inntil 1 år. Fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.* I vurderingen fra departementet heter det at ved deldom gjelder den ubetingede delen av fengselsstraffen. Dersom departementet vil at det kun skal gjelde den ubetingede delen, må det stå ubetinget fengselsstraff i lovteksten. Slik lovteksten er utformet i dag, vil en person som er idømt fengselsstraff på 2 år, hvorav 1 år er betinget, ikke kunne få mulighet til å sone i overgangsbolig, jf. foreslåtte endringer til straffegjennomføringsloven § 16, 2. ledd.

Direkte innsettelse i overgangsbolig fra første dag vil by på en rekke utfordringer, herunder spesielt den sikkerhetsmessige vurderingen. Kriminalomsorgen har som hovedregel liten kunnskap om domfelte, og vi har ikke systemer som gir oss den kunnskap vi behøver eller systemer til å kartlegge domfelte for å skaffe relevant og nødvendig kunnskap.

Kriminalomsorgen har som utgangspunkt kun dom samt straffe- og bøtere register å forholde seg til, hvis ikke domfelte har sonet dommer tidligere, - ikke engang rettsboken skal lenger følger med fra politiet etter beslutning fra KSF. Lite informasjon svekker vårt vurderingsgrunnlag og fremstår som sikkerhetsmessig betenkelig. Det er særlig de med dommer under ett år vi vil inneha lite opplysninger om, da disse straffesakene ofte ikke er særlig omfattende, men likevel kan gjelde domfellelse for relativt grove forhold. Sikkerheten må ha førsteprioritet i disse sakene, det vises her til straffegjennomføringsloven § 2 første ledd og forskriften § 1-2 første ledd.

Overgangsboligene er per i dag så godt som fulle til enhver tid (med et unntak, Halden) av personer som har sonet lange straffer i lukkede fengsler og som nærmer seg løslatelsestidspunkt. Ved å sette personer rett inn i overgangsbolig tar man bort plasser som er viktige for langtidsdømte som er i en fase hvor det er viktig med en gradvis overgang til samfunnet. Det er da også uheldig å sette domfelte som starter sin soning, sammen langtidsdømte som er i en helt annen prosess enn de som starter soning.

Region øst ser imidlertid behovet for direkte innsettelse i overgangsbolig i noen få og unntaksvis situasjoner, f.eks der hvor domfelte er syke, og ofte må på fremstilling til sykehus/legebesøk o.l. Vi er derfor prinsipalt imot det nye forslaget, men kan støtte en langt snevrere lovtekst. Høringsnotatet gir ikke informasjon om hvem man har tenkt skal sitte i overgangsbolig med dommer inntil 1 år; er det alle, kun de unge, og hvordan har man tenkt at inntak skal avgrenses?

Vi stiller videre spørsmål ved hvordan dette skal avgjøres. Skal domfelte søke om direkte innsettelse i overgangsbolig som ved elektronisk kontroll, eller skal domskoordinator på regionalt nivå beslutte dette uten søknad. Domfelte har i dag ikke klageadgang på plassering ved innsettelse. Ved søknad om straffegjennomføring med elektronisk kontroll foreligger imidlertid klageadgang. Er det meningen at det også skal foreligge klageadgang for avslag på innsettelse i overgangsbolig?

Det er videre noe uklart hvorvidt man får midler dekket utover gjeldende budsjetttrammer dersom dette forslaget blir vedtatt. Det er helt klart at dette vil medføre behov for ytterligere plasser i overgangsbolig, dvs nye overgangsboliger. Det sier seg selv at det vil være umulig å etablere en ny overgangsbolig innenfor de nå gjeldende budsjetttrammer.

7. Overføring mellom gjennomføringsformer:

Region øst viser til Bredtveit fengsels uttalelse på dette punktet hva angår § 14 første ledd bokstav c, og tiltrer det som der fremkommer.

Departementet foreslår en ny bokstav f der det skal være hjemmel til å overføre innsatte

- hvis det er nære bånd mellom innsatte og en tilsatt
- hvis den tilsatte eller noen av dennes nærstående er fornærmet eller etterlatt i straffesaken mot innsatte.

Departementet mener imidlertid at en slik overføringsadgang må være snever og begrenset til alvorlig straffesak som gjelder forbrytelse mot liv og helse. Departementet sier videre i høringsbrevet at det videre bør være et vilkår at den ansatte ikke kan bytte arbeidsplass i fengselet, uten store negative konsekvenser.

Region øst har følgende kommentarer til dette:

Arbeidsgivers styringsrett er et grunnleggende prinsipp i arbeidsretten. Styringsretten defineres ofte som arbeidsgivers rett til å organisere, lede, kontrollere og fordele arbeidet.

En viktig uttalelse om styringsretten finner man i Kårstødommen Rt. 2001 s. 418:

”Arbeidsgiveren har i henhold til styringsretten rett til å organisere, lede og kontrollere og fordele arbeidet, men det må skje innenfor rammen av det arbeidsforhold som er inngått. Ved tolkningen og utfyllingen av arbeidsavtalene må det blant annet legges vekt på stillingsbetegnelse, omstendigheter rundt ansettelsen, sedvaner i bransjen, praksis i det aktuelle arbeidsforhold og hva som finnes rimelig i lys av samfunnsutviklingen.

Et annet arbeidsmiljørettslig utgangspunkt er at arbeidstakere ikke skal utsettes for *uheldige psykiske belastninger* jfr arbeidsmiljøloven § 4-1 nr 2. I tillegg sier arbeidsmiljøloven § 4-3 nr 1 at arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers *integritet og verdighet* ivaretas. Videre sier samme bestemmelse nr 4 at ”Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og *uheldige belastninger* som følge av kontakt med andre”.

Høringsbrevet nevner ingen ting om dette utgangspunktet, men synes å ta utgangspunkt i de bestemmelser som gjelder i forhold til den innsatte. Slik bestemmelsen tenkes utformet med hensyn til de vilkår som skal settes, er det kun tatt utgangspunkt i straffegjennomføringsloven og den innsatte. Arbeidsmiljøloven er en sidestilt lov i forhold til straffegjennomføringsloven. Det betyr at begge lover må oppfylles. Vi mener derfor at bestemmelsen må utformes slik at de arbeidsrettslige bestemmelser og prinsipper også blir ivaretatt. Evt må disse regler, prinsipper og hensyn komme klart til uttrykk i forskrifter og/eller veiledninger.

Som hovedregel vil man nok kunne si at det ligger til arbeidsgivers styringsrett å flytte en ansatt fra en avdeling til en annen. Imidlertid følger det av det av de arbeidsrettslige prinsipper at styringsretten alltid skal utøves på en *saklig måte*. I situasjoner hvor ansatte eller noen av deres nærmeste er utsatt for overgrep/kriminelle handlinger av en innsatt på den ansattes avdeling, vil det kunne anføres at det å flytte den ansatte er usaklig ut fra omstendighetene. En flytting vil *kunne* representere en uheldig psykisk belastning for den ansatte og oppleves som et nytt overgrep. Straffegjennomføringsloven § 14 f må utformes slik at disse vurderingstema blir ivaretatt. Der det er snakk om å overføre ansatte til et annet fengsel vil dette også være vanskelig i forhold til at alle enhetene i kriminalomsorgen er ulike tilsettingsområder. En permanent

omplussing utover 6 mnd vil være problematisk. Det er vår oppfatning der ansatte eller deres fornærmet er utsatt for overgrep i forhold til liv og helse av en innsatt på ansattes avdeling, bør det *praktiske utgangspunktet* være at den innsatte flyttes. Det er vår oppfatning at bestemmelsen må utformes slik de arbeidsrettslige prinsipper og lovebestemmelser blir tilstrekkelig ivaretatt ved vurdering av hvem som skal flyttes på.

Region øst vil bemerke når det kommer til avgjørelsesmyndighet i forhold til forslag til ny § 14 første ledd bokstav f, at dette bør tillegges regionalt nivå. Vi har også tiltro til at fengslene har erfaring til å håndtere denne type saker. Imidlertid vil dette være svært få saker, og for å unngå eventuelle vanskelige situasjoner for overordnet i forhold til eventuell vurdering av flytting av tilsatte, foreslår vi at dette tillegges regionalt nivå. Disse spørsmålene kan igjen reise habilitetsspørsmål i fengselet, og for nettopp å unngå dette, bør sakene sendes direkte til regionalt nivå.

Som en generell bemerkning til strgjfl. § 14 vil region øst påpeke at forvaltningslovens krav om forhåndsvarsel ofte gjør det vanskelig for oss å flytte innsatte raskt grunnet f. eks plassmangel. Dette gjør seg særlig gjeldende i forhold til Oslo fengsel, som er et fengsel som ikke er beregnet på de med lange dommer, men er forbeholdt varetekt. Region øst har et ønske om at dette blir vurdert endret.

8. Fastsettelse av vilkår ved permisjon og straffavbrudd – straffegjennomføringsloven § 36 annet ledd:

Vi støtter den lovendring som her er foreslått.

9. Unnlate å etterkomme pålegg om å møte til fullbyrding av straffen – straffegjennomføringsloven § 40, 7. ledd:

Region øst støtter å unnta dette fra lovteksten. Samfunnsstraff forutsetter samtykke fra domfelte, og da er det naturlig at unnlatt oppmøte blir behandlet som brudd og ikke anmeldelse.

10. Prøveløslatelse av utenlandske innsatte der utvisningen skal iverksettes samtidig med løslatelsen – straffegjennomføringsloven § 42 sjette ledd:

Vi støtter forslaget som fremkommer under dette punktet.

11. Justering av straffegjennomføringsloven § 44 femte ledd og § 58 siste ledd:

Vi støtter den lovendring som her er foreslått.

12. Hvilke straffegjennomføringsregler gjelder for varetektsinnsatte mv. – straffegjennomføringsloven § 52:

Vi er av den oppfatning av at strgjfl. § 40 åttende ledd er tydelig nok, men har ikke noe å påpeke i forhold til at det presiseres ytterligere.

13. Avgjørelsesmyndighet ved soningsutsettelse – straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd:

Vi anser denne lovendringen som hensiktsmessig.

Unni Lineikro
assisterende regiondirektør

Anna Melsæter
rådgiver